

PRZEGLĄD WYBORCZY

*

Biuletyn informacyjny

7-8/2003

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

ISSN 1507-983X

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10

Opracowanie - Zespół w Krajowym Biurze Wyborczym
Bohdan Szcześniak
Alicja Kicińska
Marcin Lisiak
Redakcja - Kazimierz Wojciech Czaplicki, kierownik Biura

Skład komputerowy – Marcin Lisiak

Oddano do druku – 11 lutego 2004 r.

Przy wykorzystaniu informacji zawartych w „Przeglądzie wyborczym” przez środki masowego przekazu, Krajowe Biuro Wyborcze będzie wdzięczne za każdorazowe wskazanie źródła informacji.

Oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej w Internecie

www.pkw.gov.pl

SPIS TREŚCI

Str.

* Posiedzenia Państwowej Komisji Wyborczej	5
* Ważność referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	5
*Skorygowanie wyników głosowania w referendum	9
* Ważność wyborów uzupełniających do Senatu przeprowadzonych 27 kwietnia 2003 r.	15
* Przygotowanie wyborów uzupełniających do Senatu zarządzonych na dzień 12 października 2003 r.	16
* Powołanie komisarzy wyborczych na kadencję 2003 - 2008	19
* Inne działania Komisji, wyjaśnienia i opinie	24
* Wymiana doświadczeń z zagranicą	28
* Informacje prawne i orzecznictwo sądowe	29

POSIEDZENIA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

Państwowa Komisja Wyborcza odbyła 6 posiedzeń w dniach 14, 26 i 28 lipca oraz 4, 11 i 27 sierpnia 2003 r.

* W dniu 16 lipca 2003 r. Sąd Najwyższy stwierdził ważność referendum ogólnokrajowego w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej przeprowadzonego w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r. Uchwała Sądu Najwyższego jest ogłoszona w Dzienniku Ustaw Nr 126, poz. 1170. Stwierdzając ważność referendum Sąd Najwyższy stwierdził jednocześnie zasadność protestów dotyczących wyników głosowania w dwóch obwodach głosowania: Nr 14 w Ełku i Nr 15 we Wrocławiu i w tych obwodach unieważnił głosowanie. Uchwały Sądu Najwyższego dotyczące obwodów głosowania Nr 14 w Ełku i Nr 15 we Wrocławiu przedstawiono na str. 29 - 45 w pkt. Orzecznictwo Sądowe.

Państwowa Komisja Wyborcza w wykonaniu decyzji Sądu Najwyższego dokonała w dniu 21 lipca 2003 r. skorygowania wyników głosowania w referendum. Uchwała i obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej o skorygowaniu wyników głosowania i skorygowanym wyniku referendum są ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr 132 poz. 1122 i 1123.

U C H W A Ł A

Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r. w przedmiocie ważności referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych:

Przewodniczący Prezes Sądu Najwyższego

Walerian Sanetra

Sędziowie Sądu Najwyższego:

Krystyna Bednarczyk, Teresa Flemming-Kulesza, Katarzyna Gonera, Beata Gudowska, Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Andrzej Kijowski, Roman Kuczyński, Jerzy Kuźniar, Jerzy Kwaśniewski, Zbigniew Myszka, Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Herbert Szurgacz, Maria Tyszel, Barbara Wagner, Andrzej Wasilewski, Andrzej Wróbel

Protokolanci:

Magdalena Audycka-Wawryło, Agnieszka Maj

z udziałem Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Ferdynanda Rymarza i zastępcy Prokuratora Generalnego Ryszarda Stefańskiego, po rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu jawnym w dniu 16 lipca 2003 r. zważył, co następuje:

- I. Na mocy art. 90 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483) oraz art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.) Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął w dniu 17 kwietnia 2003 r. uchwałę w sprawie trybu wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej (M.P. Nr 19, poz. 291). W uchwale postanowiono, iż w tej sprawie zostanie przeprowadzone ogólnokrajowe referendum.

Tego samego dnia na podstawie art. 90 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 71 ust. 1 i 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął uchwałę o zarządzeniu ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 66, poz. 613). Pytanie referendalne otrzymało brzmienie: "Czy wyraża Pani/Pan zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?"

- II. Zgodnie z art. 125 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ważność referendum ogólnokrajowego stwierdza Sąd Najwyższy. Przepis art. 35 zdanie pierwsze ustawy o referendum ogólnokrajowym stanowi, że Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych rozstrzyga o ważności referendum, podejmując w tej sprawie uchwałę nie później niż w 60. dniu od dnia ogłoszenia wyniku referendum. Sąd Najwyższy orzeka na podstawie sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej oraz uchwał wydanych w wyniku rozpoznania protestów.
- III. Państwowa Komisja Wyborcza w sprawozdaniu stwierdziła, że głosowanie przeprowadzono w 25.165 komisjach obwodowych. W spisach osób uprawnionych do głosowania ujęto 29.868.474 osoby. Ustalając nieliczne i nieistotne przypadki naruszenia prawa, Komisja uznała, że nie miały one wpływu na wynik referendum. W obwieszczeniu z dnia 9 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 103, poz. 953) Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła, że w referendum wzięło udział 17.578. 818 osób, to jest więcej niż połowa uprawnionych do głosowania (58,85%), i większość głosów ważnych, to jest 13.516.612 (77,45%), oddano za odpowiedzią pozytywną, a zatem Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej uzyskał zgodę na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.
- IV. Do Sądu Najwyższego wpłynęło 98 protestów, z których 82 pozostawiono bez dalszego biegu, ponieważ nie spełniały wymagań przewidzianych w ustawie o referendum ogólnokrajowym. Ustawa ta w art. 33 ust. 1 stanowi, że protest może być wniesiony ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku re-

ferendum. Protest powinien spełniać także wymagania wynikające z ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm.). Protesty zostały pozostawione bez dalszego biegu, ponieważ: protest został wniesiony przed ustawowym terminem (1 sprawa); zarzuty przedstawione w proteście nie mieściły się w podstawach przewidzianych prawem (47 spraw), w szczególności dotyczyło to naruszenia przewidzianego w art. 39 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym zakazu prowadzenia kampanii referendalnej; w sprawie, w której wniesiono protest, była możliwość wniesienia skargi lub odwołania do sądu lub do Państwowej Komisji Wyborczej przed dniem głosowania (6 spraw); protest został wniesiony przez nieuprawniony podmiot (7 spraw); wnoszący protest nie sformułował w nim zarzutów oraz nie przedstawił ani nie wskazał dowodów, na których oparł zarzuty (11 spraw); protestujący przebywający za granicą nie dołączył do protestu zawiadomienia o ustanowieniu swego pełnomocnika lub pełnomocnika do doręczeń zamieszkałego w kraju (1 sprawa); protest został wniesiony po terminie (9 spraw). W odniesieniu do szesnastu protestów Sąd Najwyższy rozpoznał podniesione zarzuty. W ośmiu uchwałach Sąd Najwyższy uznał zarzuty za bezzasadne. W sześciu sprawach zarzuty były zasadne, lecz naruszenie prawa nie miało wpływu na wynik głosowania w obwodzie ani na wynik referendum.

Odmienne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w dwóch sprawach. W uchwale z dnia 10 lipca 2003 r., III SW 56/03, Sąd Najwyższy stwierdził, że w obwodzie nr 14 w Ełku doszło do naruszenia art. 25 ust. 2 pkt 1, 2 i 6 ustawy o referendum ogólnokrajowym przez dokonywanie niewłaściwych poprawek w podaniu ustalonej liczby osób uprawnionych do głosowania i liczby głosów ważnych oraz w podaniu w protokołach sporządzonych po pierwszym i drugim dniu głosowania różniących się od siebie danych dotyczących liczby kart do głosowania otrzymanych przez Komisję Obwodową, co czyni wątpliwą podaną liczbę osób, którym wydano karty do głosowania, lecz naruszenia te nie miały wpływu na wynik referendum, choć mogły mieć wpływ na wynik głosowania w obwodzie.

W uchwale z dnia 15 lipca 2003 r., III SW 125/03, Sąd Najwyższy ustalił, że zarzut kwestionujący poprawność liczenia przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum nr 15 we Wrocławiu kart do głosowania wyjętych z urny wyborczej po zakończeniu głosowania w dniu 8 czerwca 2003 r., a w konsekwencji także kwestionujący wiarygodność danych o wyniku głosowania, jakie ujęte zostały w "Protokole głosowania w obwodzie" Obwodowej Komisji do Spraw Referendum nr 15 we Wrocławiu oraz zarzut, że w lokalu Obwodowej Komisji do Spraw Referendum nr 15 we Wrocławiu, w czasie trwania głosowania znajdowały się także nieopieczętowane karty do głosowania, które były wy-

dawane osobom głosującym - okazały się zasadne, co mogło mieć wpływ na wynik referendum.

- V. Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej oraz Prokurator Generalny wnieśli o uznanie referendum za ważne.
- VI. Sąd Najwyższy stwierdził, że naruszenia prawa ustalone w uchwale z dnia 10 lipca 2003 r., III SW 56/03 i w uchwale z dnia 15 lipca 2003 r., III SW 125/03, stanowią podstawę do unieważnienia głosowania w obwodach, których dotyczą, gdyż w obu przypadkach została podważona wiarygodność protokołu głosowania w obwodzie.

Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę:

1. na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym unieważnia głosowanie w obwodzie nr 14 w Elku i w obwodzie nr 15 we Wrocławiu;
2. na podstawie art. 35 ustawy o referendum ogólnokrajowym stwierdza, że referendum ogólnokrajowe w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, w którym głosowanie zostało przeprowadzone w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r., jest ważne.

Przewodniczący Prezes Sądu Najwyższego

(-) Walerian Sanetra

Sędziowie Sądu Najwyższego:

(-) Krystyna Bednarczyk, (-) Teresa Flemming-Kulesza, (-) Katarzyna Gonera, (-) Beata Gudowska, (-) Józef Iwulski, (-) Kazimierz Jaśkowski, (-) Andrzej Kijowski, (-) Roman Kuczyński, (-) Jerzy Kuźniar, (-) Jerzy Kwaśniewski, (-) Zbigniew Myszka, (-) Jadwiga Skibińska-Adamowicz, (-) Herbert Szurgacz, (-) Maria Tyszczel, (-) Barbara Wagner, (-) Andrzej Wasilewski, (-) Andrzej Wróbel

UCHWAŁA
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 21 lipca 2003 r.

w sprawie skorygowania wyników głosowania w referendum ogólnokrajowym w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

Na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 i Nr 85, poz. 782) Państwowa Komisja Wyborcza uchwała, co następuje:

§ 1.

W wykonaniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r. w przedmiocie ważności referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r., Sygn. akt III SW 144/03 (Dz. U. Nr 126, poz. 1170 koryguje się wyniki głosowania, zawarte w protokole ustalenia wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., sporządzonym w dniu 9 czerwca 2003 r., w ten sposób, że:

- 1) nie uwzględnia się liczby osób uprawnionych do głosowania oraz wyników głosowania w następujących obwodach, w których głosowanie zostało unieważnione:
 - a) obwód głosowania nr 14 w Ełku (woj. warmińsko-mazurskie), w którym wyniki głosowania, ustalone przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum były następujące:
 - liczba osób uprawnionych do głosowania wynosiła2 366,
 - liczba osób, którym wydano karty do głosowania wynosiła.....1 359,
 - liczba kart wyjętych z urny wynosiła1 359,
 - liczba kart nieważnych wynosiła0,
 - liczba kart ważnych,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu, wynosiła.....1 359,
 - liczba głosów nieważnych wynosiła3,
 - liczba głosów ważnych wynosiła1 356,
 - liczba głosów pozytywnych „Tak” wynosiła1 109,

- liczba głosów negatywnych „Nie” wynosiła247;
- b) obwód głosowania nr 15 we Wrocławiu (woj. dolnośląskie), w którym wyniki głosowania, ustalone przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum były następujące:
 - liczba osób uprawnionych do głosowania wynosiła..... 1 139,
 - liczba osób, którym wydano karty do głosowania wynosiła..... 771,
 - liczba kart wyjętych z urny wynosiła..... 770,
 - liczba kart nieważnych wynosiła 25,
 - liczba kart ważnych,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu, wynosiła 745,
 - liczba głosów nieważnych wynosiła..... 4,
 - liczba głosów ważnych wynosiła..... 741,
 - liczba głosów pozytywnych „Tak” wynosiła..... 631,
 - liczba głosów negatywnych „Nie” wynosiła 110;

2) w wyniku nieuwzględnienia wyników głosowania w obwodach, o których mowa w pkt 1, uwzględniając wyniki głosowania w 25 163 obwodach głosowania, ustala się następujące wyniki głosowania:

- a) liczba osób uprawnionych do głosowania..... 29 864 969,
- b) liczba osób, którym wydano karty do głosowania 17 584 085,
- c) liczba kart nieważnych wyjętych z urn..... 1 257,
- d) liczba kart ważnych wyjętych z urn
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu 17 576 714,
- e) frekwencja wyniosła..... 58,85%
- f) liczba głosów nieważnych..... 126 187,
- g) liczba głosów ważnych..... 17 450 527,
- h) liczba głosów pozytywnych "Tak" 13 514 872,
- i) liczba głosów negatywnych "Nie"..... 3 935 655.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Państwowej Komisji Wyborczej

(-) Ferdynand Rymarz

Zastępcy Przewodniczącego

Państwowej Komisji Wyborczej:

(-) Jan Kacprzak

(-) Stanisław Kosmal

Członkowie

Państwowej Komisji Wyborczej:

(-) Stefan Jaworski

(-) Andrzej Mączyński

(-) Włodzimierz Ryms

(-) Stanisław Zabłocki

(-) Tadeusz Żyznowski

**OBWIESZCZENIE
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 21 lipca 2003 r.**

o skorygowanym wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

Na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 i Nr 85, poz. 782) Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza skorygowany wynik wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r. referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r.

I.

Skorygowanie wyników głosowania i wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej nastąpiło w wykonaniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r. w przedmiocie ważności referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7

i 8 czerwca 2003 r., Sygn. akt III SW 144/03 (Dz. U. Nr 126, poz. 1170). Skorygowanie wyników głosowania polegało na nieuwzględnieniu liczby osób uprawnionych do głosowania oraz wyników głosowania w obwodach, w których głosowanie powołaną uchwałą Sądu Najwyższego zostało unieważnione, tj.:

- obwód głosowania nr 14 w Ełku (woj. warmińsko-mazurskie), w którym wyniki głosowania, ustalone przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum były następujące:
 - liczba osób uprawnionych do głosowania wynosiła 2 366,
 - liczba osób, którym wydano karty do głosowania wynosiła 1 359,
 - liczba kart wyjętych z urny wynosiła 1 359,
 - liczba kart nieważnych wynosiła 0,
 - liczba kart ważnych,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu, wynosiła 1 359,
 - liczba głosów nieważnych wynosiła 3,
 - liczba głosów ważnych wynosiła 1 356,
 - liczba głosów pozytywnych „Tak” wynosiła 1 109,
 - liczba głosów negatywnych „Nie” wynosiła 247;
- obwód głosowania nr 15 we Wrocławiu (woj. dolnośląskie), w którym wyniki głosowania, ustalone przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum były następujące:
 - liczba osób uprawnionych do głosowania wynosiła 1 139,
 - liczba osób, którym wydano karty do głosowania wynosiła 771,
 - liczba kart wyjętych z urny wynosiła 770,
 - liczba kart nieważnych wynosiła 25,
 - liczba kart ważnych,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu, wynosiła 745,
 - liczba głosów nieważnych wynosiła 4,
 - liczba głosów ważnych wynosiła 741,
 - liczba głosów pozytywnych „Tak” wynosiła 631,
 - liczba głosów negatywnych „Nie” wynosiła 110.

II.

Po skorygowaniu wyników głosowania, ogłoszonych w obwieszczeniu Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 czerwca 2003 r. o wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 103, poz. 953), uwzględniając wyniki głosowania przeprowadzonego w **25 163** obwodach głosowania, Państwowa Komisja Wyborcza ustaliła następujące wyniki głosowania:

liczba osób uprawnionych do głosowania **29 864 969**,
liczba osób, którym wydano karty do głosowania **17 584 085**,
liczba kart nieważnych wyjętych z urn **1 257**,
liczba kart ważnych wyjętych z urn,
czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu **17 576 714**.
Frekwencja wyniosła..... **58,85%**.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w referendum wzięła udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania, w związku z czym — zgodnie z art. 90 ust. 3 i art. 125 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 i Nr 85, poz. 782) — wynik referendum jest wiążący.

III.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w głosowaniu oddano:

głosów nieważnych **126 187**,
co stanowi **0,72%** ogólnej liczby głosów,
głosów ważnych **17 450 527**,
co stanowi **99,28%** ogólnej liczby głosów.

Na postawione w referendum pytanie

„Czy wyraża Pani / Pan zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?”

liczba oddanych głosów ważnych z odpowiedziami:

pozytywnymi „TAK” wyniosła **13 514 872**,
co stanowi **77,45%** głosów ważnych,
negatywnymi „NIE” wyniosła..... **3 935 655**,
co stanowi **22,55%** głosów ważnych.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w referendum większość głosów ważnych oddano za odpowiedzią pozytywną, w związku z czym — zgodnie z art. 73 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym — Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej uzyskał zgodę na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

IV.

Skorygowane zestawienie wyników głosowania według województw stanowi załącznik do niniejszego obwieszczenia.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej

(-) Ferdynand Rymarz

Zastępcy Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej:

(-) Jan Kacprzak

(-) Stanisław Kosmal

Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej:

(-) Stefan Jaworski

(-) Andrzej Mączyński

(-) Włodzimierz Ryms

(-) Stanisław Zabłocki

(-) Tadeusz Żyznowski

* W dniu 31 lipca 2003 r. Sąd Najwyższy stwierdził ważność wyborów uzupełniających do Senatu RP, przeprowadzonych w dniu 27 kwietnia 2003 r. w okręgu wyborczym nr 2 w województwie dolnośląskim.

Sygn. akt III SW 148/03

UCHWAŁA SĄDU NAJWYŻSZEGO

z dnia 31 lipca 2003 r.

w sprawie ważności wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
przeprowadzonych dnia 27 kwietnia 2003 r. w województwie dolnośląskim
w okręgu wyborczym Nr 2.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych

Przewodniczący Prezes SN: Walerian Sanetra

Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Teresa Flemming-Kulesza, Katarzyna Gonera, Beata Gudowska, Zbigniew Hajn, Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Andrzej Kijowski, Roman Kuczyński, Jerzy Kwaśniewski, Zbigniew Myszkowski, Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Herbert Szurgacz, Maria Tyszel, Andrzej Wróbel

Protokolanci:

Izabela Twardowska-Mędrak, Monika Wasilewska

z udziałem Zastępcy Prokuratora Generalnego Ryszarda Stefańskiego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Ferdynanda Rymarza

po rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu jawnym w dniu 31 lipca 2003 r., biorąc pod uwagę, iż:

1. podstawą prawną przeprowadzenia wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej jest art. 215 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej (Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm.),
2. ze sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej przesłanego do Sądu Najwyższego dnia 20 maja 2003 r. wynika, iż nie są jej znane fakty mogące być podstawą kwestionowania ważności wyborów,
3. do Sądu Najwyższego nie wpłynął żaden protest przeciwko ważności wyborów,

4. Prokurator Generalny wniósł o podjęcie uchwały stwierdzającej ważność wyborów,
5. Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wniósł o podjęcie uchwały stwierdzającej ważność wyborów;

na podstawie art. 101 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 82 w zw. z art. 215 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm.)

stwierdza ważność

wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w województwie dolnośląskim w okręgu wyborczym Nr 2, których wynik został podany w obwieszczeniu Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 28 kwietnia 2003 r. o wynikach wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonych w dniu 27 kwietnia 2003 r. (Dz. U. Nr 83, poz. 771).

Przewodniczący Prezes SN

(-) Walerian Sanetra

Sędziowie SN:

(-) Krystyna Bednarczyk, (-) Teresa Flemming-Kulesza, (-) Katarzyna Gonera, (-) Beata Guldowska, (-) Zbigniew Hajn, (-) Józef Iwulski, (-) Kazimierz Jaśkowski, (-) Andrzej Kijowski, (-) Roman Kuczyński, (-) Jerzy Kwaśniewski, (-) Zbigniew Myszka, (-) Jadwiga Skibińska-Adamowicz, (-) Herbert Szurgacz, (-) Maria Tyszczel, (-) Andrzej Wróbel

* Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 23 lipca 2003 r. zarządził na dzień 12 października 2003 r. wybory uzupełniające do Senatu RP w okręgu wyborczym nr 23 obejmującym województwo podlaskie. Postanowienie jest ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr 134, poz. 1244.

Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie po zarządzeniu wyborów podała do publicznej wiadomości informacje o okręgu wyborczym oraz wydała i upowszechniła informację o warunkach prawnych dotyczących przygotowania i przeprowadzenia wyborów.

Komisja przypomniła w szczególności, że w okręgu będzie wybierany jeden senator. Prawo wybierania senatora mają osoby posiadające obywatelstwo polskie, które najpóźniej w dniu głosowania kończą 18 lat. W urzędach gmin położonych na obszarze okręgu wyborczego nr 23 zostaną sporządzone spisy wyborców uprawnionych do udziału w głosowaniu.

Do spisu wyborców zostaną wpisani z urzędu wyborcy zameldowani w gminie na pobyt stały lub dopisani do rejestru wyborców na własny wniosek w trybie art. 12 ust. 2 i 3 Ordy-

nacji wyborczej, jeżeli stale zamieszkują na obszarze gminy, bez zameldowania na pobyt stały.

Do spisu wyborców zostaną też wpisani wyborcy czasowo przebywający na obszarze gminy w okresie obejmującym dzień wyborów, jeżeli najpóźniej 2 października 2003 r. złożą w urzędzie gminy, właściwym dla ich miejsca pobytu, wniosek o dopisanie ich do spisu wyborców; dotyczy to także osób nigdzie nie zamieszkałych, przebywających na obszarze gminy (art. 19 Ordynacji wyborczej).

Osoby przebywające w szpitalach, zakładach pomocy społecznej oraz zakładach karnych i aresztach śledczych, w których zostaną utworzone obwody głosowania, będą umieszczone w spisie wyborców na podstawie wykazów osób sporządzonych przez kierowników tych jednostek.

Żołnierze pełniących zasadniczą lub okresową służbę wojskową oraz pełniący służbę w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych lub odbywający ćwiczenia i przeszkolenie wojskowe, a także ratownicy odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania oraz policjanci z jednostek skoszarowanych, funkcjonariusze Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz Służby Więziennej pełniący służbę w systemie skoszarowanym będą dopisani do wybranego przez nich spisu wyborców sporządzonego dla miejscowości, w której odbywają służbę, jeżeli złożą w urzędzie gminy wniosek w tej sprawie między 21 września a 28 września 2003 r.

Prawo wybierania nie przysługuje osobom, które są ubezwłasnowolnione prawomocnym orzeczeniem sądowym (bez względu na przyczynę ubezwłasnowolnienia) lub pozbawione praw publicznych albo praw wyborczych (art. 7 Ordynacji wyborczej).

Kandydatów na senatora w wyborach uzupełniających w okręgu wyborczym zgłasza się do dnia 2 września 2003 r. do godz. 24.00 do Okręgowej Komisji Wyborczej w Białymstoku, ul. Mickiewicza 3.

- 1) Kandydatów na senatora mogą zgłaszać wyłącznie komitety wyborcze partii politycznych, koalicyjne komitety wyborcze oraz komitety wyborcze wyborców, które do dnia 23 sierpnia 2003 r. zawiadomią Państwową Komisję Wyborczą odpowiednio o zamiarze zgłoszenia kandydata na senatora oraz o utworzeniu komitetu wyborczego (art. 96-98 Ordynacji wyborczej) i uzyskają potwierdzenie przyjęcia zawiadomienia (art. 102 Ordynacji wyborczej).
- 2) Kandydatem na senatora może być obywatel polski, mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat (art. 99 ust. 2 Konstytucji RP). Kandydat

nie musi stale zamieszkiwać na terenie okręgu wyborczego, w którym kandyduje na senatora.

- 3) Zgłoszenie kandydata przez wyborców wymaga utworzenia komitetu wyborczego złożonego nie mniej niż z 15 osób mających prawo wybierania oraz dołączenia wykazu podpisów co najmniej 1000 wyborców popierających utworzenie komitetu wyborczego (art. 98 ust. 4 i 6 pkt 3 Ordynacji wyborczej).
- 4) W przypadku, gdy kandydata zgłasza partia polityczna, funkcję komitetu wyborczego pełni statutowy organ partii upoważniony do jej reprezentowania na zewnątrz (art. 96 ust. 1 Ordynacji wyborczej).
- 5) Gdy kandydata zgłasza koalicja partii politycznych, czynności wyborcze w imieniu koalicji wykonuje koalicyjny komitet wyborczy, utworzony w tym celu przez organy partii tworzących koalicję, upoważnione do ich reprezentowania na zewnątrz (art. 97 ust. 3 Ordynacji wyborczej).
- 6) Zgłoszenie kandydata na senatora musi być poparte podpisami co najmniej 3000 wyborców stale zamieszkałych w okręgu wyborczym (art. 196 ust. 1 i 5 Ordynacji wyborczej). Warunki oraz informacje, jakie muszą być zawarte w wykazie podpisów wyborców popierających kandydata na senatora określa art. 196 ust. 3 i 4 Ordynacji wyborczej.
- 7) Każdy komitet wyborczy może zgłosić w okręgu wyborczym tylko jednego kandydata na senatora. Zgłoszenia kandydata na senatora dokonuje, w formie pisemnej, pełnomocnik komitetu wyborczego lub upoważniona przez niego osoba.

W wyborach uzupełniających obowiązują zasady prowadzenia kampanii wyborczej, określone przepisami rozdziałów 11 i 33 Ordynacji wyborczej oraz gospodarki finansowej komitetów wyborczych, określone w rozdziałach 13 i 34 Ordynacji wyborczej.

Na podstawie art. 217 ust. 1 Ordynacji wyborczej łączny czas rozpowszechniania nieodpłatnych audycji wyborczych przyznawany wszystkim komitetom wyborczym, które zarejestrowały kandydata na senatora w okręgu wyborczym wynosi w programach regionalnych: 2 godziny w Telewizji Polskiej S.A. i 4 godziny w Polskim Radiu S.A.

Pełnomocnicy komitetów wyborczych biorących udział w wyborach są obowiązani do przedłożenia Państwowej Komisji Wyborczej, w ciągu 3 miesięcy od dnia wyborów, sprawozdania wyborczego wraz z opinią i raportem biegłego rewidenta o dochodach i wydatkach komitetu wyborczego, według wzoru ustalonego rozporządzeniem Ministra

Finansów z dnia 23 lipca 2001 r. w sprawie sprawozdania komitetu wyborczego w wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 81, poz. 881).

Zgodnie z wymogami Ordynacji wyborczej Państwowa Komisja Wyborcza powołała w celu przeprowadzenia wyborów Okręgową Komisję Wyborczą w Białymstoku w składzie 9 sędziów oraz przyjęła zawiadomienia 13 komitetów wyborczych o zamiarze zgłaszania kandydata na senatora. Zgłosiło taki zamiar 10 komitetów partii politycznych - Prawo i Sprawiedliwość, Alternatywa Partia Pracy, Polskie Stronnictwo Ludowe, Unia Polityki realnej, Liga Polskich Rodzin, Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej, Unia Wolności, Platforma Obywatelska, Antyklerykalna Partia Postępu "Racja", Partia Ludowo - Demokratyczna; Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej - Unia Pracy oraz 2 komitety wyborcze wyborców - KWW Artura Kazimierza Milewskiego i KWW Lecha Rutkowskiego "Przyszłość Podlasia".

Okręgowa Komisja Wyborcza w Białymstoku zarejestrowała w wyborach uzupełniających zarządzonych na 12 października 2003 r. 10 kandydatów na senatora.

- * W związku z upływem w sierpniu 2003 r. kadencji komisarzy wyborczych powołanych na lata 1998 - 2003, Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z przepisami Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw powołała w dniu 21 lipca 2003 r. komisarzy wyborczych na kadencję 2003 - 2008.

UCHWAŁA
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

z dnia 21 lipca 2003 r.

w sprawie powołania komisarzy wyborczych na kadencję w latach 2003-2008.

Na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060, z 2001 r. Nr 45, poz. 497 i Nr 89, poz. 971 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 68, poz. 632, Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089 i Nr 214, poz. 1806) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1.

Powołuje się z dniem 21 lipca 2003 r. sędziego Sądu Okręgowego w Radomiu Pawła Wajsa na Komisarza Wyborczego w Radomiu.

§ 2.

Powołuje się z dniem 7 sierpnia 2003 r. następujące osoby na komisarzy wyborczych:

województwo dolnośląskie

- 1) sędzia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu Marian Gruszczyński
— Komisarz Wyborczy we Wrocławiu,

województwo kujawsko-pomorskie

- 2) sędzia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku Wiktor Gromiec
— Komisarz Wyborczy w Bydgoszczy,

województwo lubelskie

- 3) sędzia Sądu Apelacyjnego w Lublinie Andrzej Ślaski
— Komisarz Wyborczy w Lublinie,

województwo lubuskie

- 4) sędzia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze Stefania Cieśla-Serżysko
— Komisarz Wyborczy w Zielonej Górze,

województwo łódzkie

- 5) sędzia Sądu Apelacyjnego w Łodzi Maciej Krzemieniewski
— Komisarz Wyborczy w Łodzi,

województwo małopolskie

- 6) sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego Ośrodek Zamiejscowy w Krakowie Piotr Lechowski
— Komisarz Wyborczy w Krakowie,

województwo opolskie

- 7) sędzia Sądu Okręgowego w Opolu Ryszard Janowski
— Komisarz Wyborczy w Opolu I,

województwo podkarpackie

- 8) sędzia Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie Jan Jaskółka
— Komisarz Wyborczy w Rzeszowie,

województwo podlaskie

- 9) sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie Jerzy Rypina
— Komisarz Wyborczy w Białymstoku,

województwo pomorskie

- 10) sędzia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku Katarzyna Jankowska-Józefiak
— Komisarz Wyborczy w Gdańsku,

województwo śląskie

- 11) sędzia Sądu Apelacyjnego w Katowicach Mieczysław Brzdąk
— Komisarz Wyborczy w Katowicach,

województwo świętokrzyskie

- 12) sędzia Sądu Okręgowego w Kielcach Mirosław Gajek
— Komisarz Wyborczy w Kielcach I,

województwo warmińsko-mazurskie

- 13) sędzia Sądu Okręgowego w Olsztynie Zbigniew Paturalski
— Komisarz Wyborczy w Olsztynie,

województwo wielkopolskie

- 14) sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego Ośrodek Zamiejscowy w Poznaniu Gabriela Gorzan
— Komisarz Wyborczy w Poznaniu,

województwo zachodniopomorskie

- 15) sędzia Sądu Okręgowego w Szczecinie Marian Szabo
— Komisarz Wyborczy w Szczecinie.

§ 3.

Powołuje się z dniem 18 sierpnia 2003 r. następujące osoby na komisarzy wyborczych:

województwo dolnośląskie

- 1) sędzia Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze Dariusz Łukaszewski
— Komisarz Wyborczy w Jeleniej Górze,
2) sędzia Sądu Okręgowego w Legnicy Lech Mużyło
— Komisarz Wyborczy w Legnicy,
3) sędzia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu Jan Linowski
— Komisarz Wyborczy w Wałbrzychu,

województwo kujawsko-pomorskie

- 4) sędzia Sądu Okręgowego w Toruniu Zofia Redzińska-Czerwińska
— Komisarz Wyborczy w Toruniu,
5) sędzia Sądu Okręgowego we Włocławku Hanna Głębowska
— Komisarz Wyborczy we Włocławku,

województwo lubelskie

- 6) sędzia Sądu Apelacyjnego w Lublinie Marek Wolski
— Komisarz Wyborczy w Białej Podlaskiej,
- 7) sędzia Sądu Apelacyjnego w Lublinie Kazimierz Postulski
— Komisarz Wyborczy w Chełmie,
- 8) sędzia Sądu Okręgowego w Zamościu Bohdan Tracz
— Komisarz Wyborczy w Zamościu,

województwo lubuskie

- 9) sędzia Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim Krzysztof Cierkoński
— Komisarz Wyborczy w Gorzowie Wielkopolskim,

województwo łódzkie

- 10) sędzia Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim Marianna Cichocka
— Komisarz Wyborczy w Piotrkowie Trybunalskim,
- 11) sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi Janusz Adamski
— Komisarz Wyborczy w Sieradzu,
- 12) sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi Antoni Hryniewicz
— Komisarz Wyborczy w Skierniewicach,

województwo małopolskie

- 13) sędzia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu Zdzisław Błażowski
— Komisarz Wyborczy w Nowym Sączu,
- 14) sędzia Sądu Okręgowego w Tarnowie Grzegorz Krężolek
— Komisarz Wyborczy w Tarnowie,

województwo mazowieckie

- 15) sędzia Sądu Okręgowego w Ostrołęce Irena Dąbek
— Komisarz Wyborczy w Ostrołęce,
- 16) sędzia Sądu Okręgowego w Płocku Władysław Urbański
— Komisarz Wyborczy w Płocku,
- 17) sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie Bogusław Dauter
— Komisarz Wyborczy w Siedlcach,

województwo opolskie

- 18) sędzia Sądu Najwyższego Tadeusz Domińczyk
— Komisarz Wyborczy w Opolu II,

województwo podkarpackie

- 19) sędzia Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie Zbigniew Śnigórski
— Komisarz Wyborczy w Krośnie,
- 20) sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego Ośrodek Zamiejscowy w Rzeszowie Stanisław Śliwa
— Komisarz Wyborczy w Przemyślu,
- 21) sędzia Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu Józef Dyl
— Komisarz Wyborczy w Tarnobrzegu,

województwo podlaskie

- 22) sędzia Sądu Okręgowego w Łomży Włodzimierz Wójcicki
— Komisarz Wyborczy w Łomży,
- 23) sędzia Sądu Okręgowego w Suwałkach Cezary Olszewski
— Komisarz Wyborczy w Suwałkach,

województwo śląskie

- 24) sędzia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej Ryszard Brygier
— Komisarz Wyborczy w Bielsku-Białej,
- 25) sędzia Sądu Apelacyjnego w Katowicach Maciej Pacuda
— Komisarz Wyborczy w Częstochowie,

województwo świętokrzyskie

- 26) sędzia Sądu Okręgowego w Kielcach Andrzej Jagiełło
— Komisarz Wyborczy w Kielcach II,

województwo warmińsko-mazurskie

- 27) sędzia Sądu Okręgowego w Olsztynie Andrzej Blesiński
— Komisarz Wyborczy w Elblągu,

województwo wielkopolskie

- 28) sędzia Sądu Okręgowego w Kaliszu Marian Raszewski
— Komisarz Wyborczy w Kaliszu,

29) sędzia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu Paweł Sypniewski

— Komisarz Wyborczy w Koninie,

30) sędzia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu Mariusz Tomaszewski

— Komisarz Wyborczy w Lesznie,

31) sędzia Sądu Okręgowego w Poznaniu Maria Trzebna

— Komisarz Wyborczy w Pile,

województwo zachodniopomorskie

32) sędzia Sądu Okręgowego w Koszalinie Aleksander Nowiński

— Komisarz Wyborczy w Koszalinie.

§ 4.

Komisarze wyborczy, o których mowa w § 1-3, są powołani na kadencję w latach 2003-2008.

§ 5.

Właściwość terytorialną komisarzy wyborczych oraz właściwość rzeczową w zakresie wykonywania czynności o charakterze ogólnowojevodzkim określa uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie określenia właściwości terytorialnej komisarzy wyborczych, właściwości rzeczowej w zakresie wykonywania czynności o charakterze ogólnowojevodzkim oraz trybu pracy komisarzy wyborczych (M. P. Nr 13, poz. 225 i Nr 37, poz. 589).

§ 6.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej
(-) Ferdynand Rymarz

- * Państwowa Komisja Wyborcza, zgodnie z art. 34a i art. 38a ust. 1 ustawy o partiach politycznych kontynuowała badanie informacji i sprawozdań partii politycznych o wydatkach poniesionych z subwencji otrzymanej z budżetu państwa oraz o pozyskanych środkach finansowych i wydatkach poniesionych z Funduszu Wyborczego.
- * Państwowa Komisja Wyborcza udzielała systematycznie wyjaśnień i opinii w sprawach stosowania przepisów ustaw wyborczych i samorządowych.

- na pytanie w sprawie wygaśnięcia mandatu i wyborów ponownych wyjaśniła - że zgodnie z art. 61 ust. 2 Ordynacji wyborczej sąd okręgowy, orzekając o nieważności wyboru wójta stwierdza wygaśnięcie jego mandatu. Jeżeli orzeczenie sądu nie zawiera stwierdzenia wygaśnięcia mandatu, to komisarz wyborczy występuje do sądu o uzupełnienie postanowienia lub o rozstrzygnięcie wątpliwości co do jego treści (art. 351 § 1 i art. 352 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 61 ust. 2 Ordynacji wyborczej).

Zgodnie z art. 62 Ordynacji wyborczej wojewoda - w ślad za postanowieniem sądu - zarządza przeprowadzenie wyborów ponownych lub podjęcie wskazanych czynności wyborczych, wymieniając w zarządzeniu osobę, która w wyniku unieważnienia wyborów utraciła mandat wójta (burmistrza, prezydenta miasta), wygaśnięcie mandatu następuje zaś z dniem podania zarządzenia wojewody do publicznej wiadomości.

Gminna komisja wyborcza ustala wyniki wyborów wójta uwzględniając wyniki głosowania z obwodów, w których głosowanie przeprowadzono ponownie oraz wyniki głosowania w wyborach unieważnionych z pozostałych obwodów.

Kwestia stosowalności art. 28f ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) w wypadku wygaśnięcia mandatu wójta wskutek stwierdzenia nieważności wyborów nie należy do ustawowych kompetencji Państwowej Komisji Wyborczej. Właściwym do udzielenia opinii lub wyjaśnień w tej sprawie jest Prezes Rady Ministrów jako organ sprawujący nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego jak również nad działalnością wojewodów.

- Wybory ponowne przeprowadza się w ciągu 60 dni od wystąpienia ustawowej przyczyny ich przeprowadzenia (art. 26 ust. 1 w związku z art. 62 ust. 2 Ordynacji wyborczej). Zarówno za dzień zakończenia postępowania, jak za dzień wystąpienia ustawowej przyczyny przeprowadzenia wyborów ponownych uznać należy dzień uprawomocnienia się ostatecznych postanowień właściwych sądów w sprawach protestów przeciwko ważności wyborów. W wypadku niepowiadomienia wojewody przez sąd o zakończeniu postępowania w sprawie protestów i o treści ostatecznych orzeczeń (art. 61 ust. 4 Ordynacji wyborczej) w terminie umożliwiającym wojewodzie zarządzenie wyborów ponownych w ciągu 7 dni od dnia zakończenia postępowania sądowego (art. 62 ust. 1) powinien on zarządzić te wybory niezwłocznie po otrzymaniu od sądu zawiadomienia.

W wypadku, gdy sąd orzekając o nieważności wyborów wskaże, iż czynności w postępowaniu wyborczym należy ponowić od głosowania, komitety wyborcze, któ-

rych kandydaci uczestniczą w wyborach ponownych, mogą prowadzić kampanię wyborczą, która rozpoczyna się z dniem podania do publicznej wiadomości zarządzenia wojewody o przeprowadzeniu wyborów ponownych i ulega zakończeniu na 24 godziny przed dniem wyborów.

Komitetowi wyborczemu w związku z udziałem w wyborach ponownych przysługuje odrębny limit wydatków na kampanię wyborczą, wyliczony w sposób określony w art. 24 ust. 5 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Komitet wyborczy uczestniczący w wyborach ponownych składa oddzielne sprawozdanie finansowe z wyborów unieważnionych i oddzielne sprawozdanie finansowe z przychodów i wydatków związanych z udziałem w wyborach ponownych. Właściwymi do rozpatrywania sprawozdania finansowego z wyborów ponownych jest ten organ wyborczy (Państwowa Komisja Wyborcza lub komisarz wyborczy), który jest właściwy do rozpatrzenia sprawozdania finansowego tego komitetu z wyborów, których unieważnienie było przyczyną przeprowadzenia wyborów ponownych.

Komitety wyborcze, których kandydaci uczestniczą w wyborach ponownych, ulegają rozwiązaniu z mocy prawa po zaistnieniu jednej z przesłanek wymienionych w art. 64 l ust. 1 Ordynacji. Przez „sprawozdanie finansowe” rozumieć należy sprawozdanie o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu związanych z kampanią wyborczą poprzedzającą wybory ponowne. Tak więc rozwiązanie komitetu wyborczego z przyczyn wymienionych we wskazanym wyżej przepisie następuje dopiero po przeprowadzeniu wyborów ponownych, w których uczestniczą kandydaci zgłoszeni przez ten komitet.

- w sprawie odwołania rady dzielnicy w m. st. Warszawie wyraziła stanowisko, że obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości odwołania rady dzielnicy m. st. Warszawy w drodze referendum.

Na podstawie art. 170 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej członkowie wspólnoty samorządowej mogą decydować, w drodze referendum, o sprawach dotyczących tej wspólnoty, w tym o odwołaniu pochodzącego z wyborów bezpośrednich organu samorządu terytorialnego. Jednakże zgodnie z art. 16 ust. 1 Konstytucji wspólnotę samorządową stanowi ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego państwa. Na podstawie art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. Nr 96, poz. 603 z późn. zm.) jednostkami takimi są gminy, powiaty i województwa. Ponadto zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 41, poz. 361 i Nr 127, poz. 1087) dzielnica m. st. Warszawy jest jednostką pomocniczą nie zaś jednostką samorządu terytorialnego.

Analogiczne uregulowania znajdują się w ustawie z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. Nr 88, poz. 985 z późn. zm.). Jej art. 2 ust. 1 stanowi, że w referendum lokalnym mieszkańcy jednostki samorządu terytorialnego jako członkowie wspólnoty samorządowej wyrażają w drodze głosowania swoją wolę co do sposobu rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej tej wspólnoty, mieszczącej się w zakresie zadań i kompetencji organów danej jednostki lub w sprawie odwołania organu stanowiącego tej jednostki, a w przypadku gminy także wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Zatem referendum lokalne może dotyczyć wyrażenia woli przez mieszkańców jednostki samorządu terytorialnego, nie zaś jednostki pomocniczej.

Ponadto art. 6 powołanej ustawy jako rodzaje referendum lokalnego ustala referendum gminne, referendum powiatowe oraz referendum wojewódzkie. Nie przewiduje się zatem innego rodzaju referendum lokalnego, w tym referendum dzielnicowego.

Również ustawa o ustroju miasta stołecznego Warszawy nie przewiduje możliwości odwołania rady dzielnicy w drodze referendum.

- w sprawie procedury powiadamiania o inicjatywie referendalnej wskazała, że dla swej skuteczności powiadomienie o zamiarze wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum musi spełniać warunki określone w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. Nr 88, poz. 985 z późn. zm.). W wypadku niespełnienia tych warunków przewodniczący zarządu jednostki samorządu terytorialnego, a w gminie wójt (burmistrz, prezydent miasta) wzywa inicjatora referendum do usunięcia wad powiadomienia, wymieniając uchybienia (brakujące dane i dokumenty).

- * Państwowa Komisja Wyborcza wyrażała robocze opinie oraz zgłaszała wnioski i propozycje do przygotowywanych projektów aktów prawnych związanych z uzyskaniem przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej, dotyczących problematyki ustawy o wyborze członków Parlamentu Europejskiego, w szczególności w zakresie sporządzania i prowadzenia rejestru wyborców i spisu wyborców. Przedstawiła także opinię dla potrzeb Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, dotyczącą projektu Konwencji o standardach wyborczych oraz prawach i swobodach wyborczych.
- * Na wniosek Sejmowej Komisji Ustawodawczej Państwowa Komisja Wyborcza wyraziła opinię w sprawie propozycji zmiany ustawy o partiach politycznych dotyczącej procedury postępowania podmiotów wyborczych w sytuacji otrzymania z naruszeniem prawa korzyści majątkowej. Państwowa Komisja Wyborcza zajęła w tym zakresie stanowisko, że zasadne jest umożliwienie partiom politycznym oraz komitetom wyborczym dokonywania w określonym czasie i trybie zwrotu darczyńcom lub przekazywania na rzecz Skarbu Państwa

korzyści majątkowych otrzymanych z naruszeniem prawa. Zadeklarowała jednocześnie gotowość udziału w pracach legislacyjnych w tej materii.

WYMIANA DOŚWIADCZEŃ Z ZAGRANICĄ

- * Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej Kazimierz W. Czaplicki uczestniczył w dniach 27 czerwca - 3 lipca 2003 r. w rozprawie przed Wielką Izbą Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu w sprawie skargi przeciwko Polsce, w której skarżący - z powodu odmowy zarejestrowania Związku Ludności Narodowości Śląskiej - zarzucają naruszenie prawa do wolności stowarzyszania się w Polsce (sprawa nr 44152/97 Gorzelik i inni przeciwko Polsce).
- * W związku z przygotowaniem do organizowanej w październiku w Londynie dorocznej konferencji Stowarzyszenia Urzędników Wyborczych, która przebiegać będzie pod hasłem: "Media, Wybory i Głosowanie Elektroniczne" opracowano i przesłano dla potrzeb Stowarzyszenia w Budapeszcie informację obrazującą stan tego zagadnienia w Polsce.
- * W ramach przygotowań do wyborów do Parlamentu Europejskiego (planowanych w czerwcu 2004 roku) w tym wdrożeniu do polskiego porządku prawnego dyrektywy 93/109/EC w sprawie warunków wykonywania czynnego i biernego prawa wyborczego przez obywateli UE nie będącymi obywatelami RP, dokonano przekładów licznych materiałów Komisji Europejskiej w tej sprawie oraz przekazano informacje do Przedstawicielstwa RP przy Unii Europejskiej w Brukseli.
- * Przełożono na język polski Federalny Akt Republiki Austrii o prowadzeniu stałych rejestrów osób uprawnionych do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

INFORMACJE PRAWNE I ORZECZNICTWO SĄDOWE

Sygn. akt III SW 125/03

UCHWAŁA

Dnia 15 lipca 2003 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maria Tyszel (przewodniczący)

SSN Andrzej Kijowski

SSN Andrzej Wasilewski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 lipca 2003 r.,

sprawy z protestu referendalnego Janusza Nowocienia

postanawia:

wyrazić opinię, że:

1. zarzuty protestu:

a) zarzut kwestionujący poprawność liczenia przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu kart do głosowania wyjętych z urny wyborczej po zakończeniu głosowania w dniu 8 czerwca 2003 r., a w konsekwencji także kwestionujący wiarygodność danych o wyniku głosowania, jakie ujęte zostały w "Protokole głosowania w obwodzie" Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu; oraz

b) zarzut, że w lokalu Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu w czasie trwania głosowania znajdowały się także nie opieczetowane karty do głosowania, które były wydawane osobom głosującym -

okazały się zasadne i mogły mieć one wpływ na wynik referendum (art. 80 i ust. 2 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej - Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm. w związku z art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym - Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.);

2. zarzut protestu, że w dniu 7 czerwca 2003 r. Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu po zamknięciu lokalu wyborczego wykonała czynności w kolejności niezgodnej z wymaganiami ustawowymi (art. 22 w związku z art.

32 ust. 2 pkt. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym), okazał się zasadny, jednakże naruszenie to nie miało wpływu na wynik referendum (art. 80 ust. 2 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej - Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm. w związku z art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym - Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.);

3. zarzut protestu, że w dniu 7 czerwca 2003 r. Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu podała w protokole nieprawidłową liczbę wydanych kart do głosowania (350 zamiast 351), okazał się niezasadny (art. 80 ust. 2 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej - Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm. w związku z art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym - Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.);

4. zarzuty protestu:

- a) zarzut, że w dniu 7 czerwca 2003 r. Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu pracowała przez pół godziny bez udziału jej przewodniczącego;
- b) zarzut, że jeden z głosujących wyniósł z lokalu Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu kartę do głosowania;
- c) zarzuty protestu, w których wnoszący protest wskazuje na to, że Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu nie uwzględniła zgłoszonej przez protestującego, jako męża zaufania, propozycji dotyczących dodatkowych zabezpieczeń lokalu Komisji po pierwszym dniu głosowania, a po zamknięciu lokalu Komisji w dniu 8 czerwca 2003 r. odmówiła powtórnego przeliczenia (sprawdzenia) w obecności męża zaufania, czy ilość głosów "tak" i "nie" jest zgodna z wynikami wpisanymi do "Protokołu głosowania w obwodzie";
- d) zarzut, że jednemu z głosujących Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu odmówiła wyjaśnienia w Państwowej Komisji Wyborczej, dlaczego "w Obwieszczeniu Prezydenta Wrocławia z dn. 25 kwietnia 2003 r. nie uwzględniono adresu pl. Legionów 18";
- e) a także sformułowane w proteście zarzuty - wnioski, aby - biorąc pod uwagę zgłoszone przez wnoszącego protest męża zaufania inne zarzuty dotyczące nieprawidłowości w pracy Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu - Sąd Najwyższy zbadał szereg sformułowanych przez protestującego

go hipotez, które mogłyby powodować "unieważnienie wyników głosowania w referendum ogólnokrajowym"

- należało pozostawić bez dalszego biegu (art. 81 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 2 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej - Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm. w związku z art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym - Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.).

Uzasadnienie

Janusz Nowocień wniósł protest przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, w którym wniósł o zbadanie, "czy jest prawdziwa hipoteza mówiąca o tym, że w tych obwodach wyborczych, w których nie było mężów zaufania, bądź nie było stale przebywających w lokalu wyborczym członków komisji obwodowych o odmiennej orientacji politycznej - frekwencja wyborcza w dniu 8-06-2003 r. była zdecydowanie większa niż w tych obwodach wyborczych, w których byli stale (...)", a w wypadku stwierdzenia prawdziwości tej hipotezy o dokonanie "weryfikacji wyników głosowania w tych obwodach" lub "w razie potwierdzenia nieprawidłowości w losowo wybranych obwodach do głosowania (...) unieważnienie wyników głosowania (...)". Równocześnie, wnoszący protest, który z ramienia Stowarzyszenia na rzecz Europy Ojczyzn pełnił funkcję męża zaufania w Obwodowej Komisji nr 15 we Wrocławiu, w uzasadnieniu protestu zarzucił, że także i w tej Komisji Obwodowej "mogło dojść do fałszerstwa frekwencji w dniu 8-06-2003 r.", na dowód czego załączył on do protestu kopię swych zastrzeżeń, które jako mąż zaufania uczestniczący w pracach Obwodowej Komisji nr 15 we Wrocławiu przy ul. Pawłowa nr 15 dołączył do "protokołu głosowania" sporządzonego w tej Komisji, zarzucając w szczególności, że:

Po pierwsze - w dniu 7 czerwca 2003 r.: a) "W godzinach przedpołudniowych Komisja Wyborcza pracowała w niepełnym składzie, bez obecności Pani Przewodniczącej przez ok. pół godziny"; b) "na stole, przy którym siedziała Komisja Wyborcza znajdowały się karty do głosowania bez pieczęci Komisji Obwodowej"; c) po zakończeniu głosowania Komisja wykonała swe czynności w kolejności niezgodnej z art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym, bowiem "nie rozpoczęto czynności od zapieczętowania urny wyborczej"; d) przewodnicząca Obwodowej Komisji nr 15 we Wrocławiu "nie wyraziła zgody na dokładniejsze zabezpieczenie plomb" proponowane przez skarżącego oraz "na pozostawienie światła w lokalu wyborczym na noc"; e) "Podana liczba osób uprawnionych do głosowania w OKW nr 15 podana w protokole z dn. 7-06-2003 nie była zgodna z prawdą (powinno być 1127 osób uprawnionych do głosowania, a w protokole podano 1126). Również nie zgadzała się liczba wydanych kart- powinno być 351, a nie jak podano 350".

Po drugie - w dniu 8 czerwca 2003 r.: a) "W momencie rozpoczęcia pracy OKW nr 15 w dn. 8-06-2003 r. nie była znana prawidłowa liczba kart jakie Komisja otrzymała od PKW (czy otrzymała Komisja 1049 kart do głosowania, czy też 1050). Natomiast skorygowane zostały błędy z raportu z dn. 7-06-2003 r. dotyczące liczby osób uprawnionych do głosowania oraz liczby wydanych kart"; b) "Pan przewodniczący ok. godz. 14.50 odmówił wyborcy wyjaśnienia za pomocą PKW (/.../, a problem dotyczył, że w Obwieszczeniu Prezydenta Wrocławia z dn. 25 kwietnia 2003 r. nie uwzględniono adresu pl. Legionów 18), informując wyborcę, że problem nie dotyczy OKW nr 15 (...)" ; c) "Pani Przewodnicząca odmówiła mi po zakończeniu głosowania sprawdzenia w mojej obecności czy ilość głosów na "tak" i na "nie" jest zgodna z zapisami podanymi w protokole"; d) "Byłem świadkiem jak wyborca wyniósł kartę".

Komisarz Wyborczy we Wrocławiu w piśmie z dnia 27 czerwca 2003 r., w którym zajął stanowisko wobec powyższych zarzutów, stwierdził co następuje:

po pierwsze - zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym, karty do głosowania nieopatrzone pieczęcią komisji obwodowej są nieważne, dlatego w sytuacji gdy: "W protokole głosowania w obwodzie Obwodowa Komisja do Spraw Referendum nr 15 z siedzibą w Zespole Szkół 9 przy ul. Pawłowa 15 we Wrocławiu podała, iż liczba kart nieważnych w obwodzie wyniosła 25 sztuk. Należy zatem przypuszczać, iż podniesiony w proteście zarzut odnośnie wydania wyborcom przez członków Komisji 25 nieważnych kart do głosowania jest uzasadniony";

po drugie - "Protestujący nie podaje z jakich przyczyn kwestionuje wskazaną w protokole głosowania w obwodzie liczbę otrzymanych przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu kart do głosowania. Z protokołu głosowania wynika, iż Komisja otrzymała 1049 kart do głosowania";

po trzecie - "Protestujący nie podaje również podstaw, na których opiera swoje przekonanie, iż nieprawdziwa jest podana przez Obwodową Komisję Nr 15 liczba wydanych wyborcom w dniu 7 czerwca br. kart do głosowania oraz liczba uprawnionych do głosowania w pierwszym dniu referendum. Z tych względów nie jest możliwe ustosunkowanie się do podniesionego w proteście zarzutu";

po czwarte - ponieważ mężowie zaufania i ich zastępcy mają prawo jedynie obserwować wszystkie prace komisji i wносить uwagi do protokołu głosowania w obwodzie, a nie są uprawnieni do uczestniczenia w liczeniu głosów i wykonywania żadnych innych czynności zastrzeżonych na rzecz członków komisji (art. 19 ustawy o referendum ogólnokrajowym), dlatego "należy przyjąć, iż Przewodnicząca Komisji zasadnie nie zezwoliła protestującemu na przeliczenie kart";

po piąte - "Fakt wyniesienia przez wyborcę jednej karty z lokalu Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu odnotowała w protokole głosowania w obwodzie";

po szóste - osobie, która miała w dowodzie osobistym inne nazwisko, aniżeli nazwisko figurujące na liście uprawnionych do głosowania, a która równocześnie przedstawiła Obwodowej Komisji dokument aktu małżeństwa, z którego wynikało, że jej nazwisko wskazane w dowodzie osobistym uległo zmianie w wyniku zawarcia związku małżeńskiego i obecne jej nazwisko pokrywa się z nazwiskiem osoby umieszczonej w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum, w wyniku czego tożsamość tej osoby nie budziła wątpliwości Komisji, Komisja prawidłowo postąpiła wydając jej kartę do głosowania. Równocześnie, Komisarz Wyborczy we Wrocławiu w załączeniu do powyższego pisma wyjaśniającego załączył kopię protokołu głosowania sporządzonego przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum Nr 15 z siedzibą w Zespole Szkół nr 9 we Wrocławiu przy ul. Pawłowa nr 15 wraz z załączoną do tego protokołu "skargą" podpisaną w dniu 8 czerwca 2003 r. przez członków Komisji.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia, po rozpoznaniu pomocy sądowej na posiedzeniu niejawnym w dniu 9 lipca 2003 r. sprawy z protestu referendalnego Janusza Nowocienia, działając w ramach odezw sądowej Sądu Najwyższego dotyczącej oględzin kart do głosowania (sygn. akt IV Po 27/03), po zapoznaniu się z dostarczoną dokumentacją działalności Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 w Zespole Szkół nr 9 we Wrocławiu przy ul. Pawłowa nr 15 protokolarnie stwierdził, że:

po pierwsze - "Komisja otrzymała 1049 kart do głosowania, nie wykorzystano ich 278. Liczba osób uprawnionych do głosowania umieszczonych w spisie w chwili zakończenia głosowania wynosiła 1139 osób. Wydano karty do głosowania dla 771 osób. Z urny wyjęto 770 kart. Różnica pomiędzy liczbą kart wydanych do głosowania, a liczbą kart wyjętych z urny została spowodowana, jak wynika z punktu 13 protokołu, zabraniem jednej karty przez wyborcę. Stwierdzono 25 kart nieważnych i 745 ważnych. Spośród kart ważnych 4 zawierały głosy nieważne, a 741 ważne. Protokół stwierdza 631 głosów pozytywnych "tak" oraz 119 głosów negatywnych "nie".";

po drugie - po rozpieczętowaniu i zapoznaniu się z zawartością kopert z kartami do głosowania oraz po ich przeliczeniu Sąd stwierdził, że: a) w pierwszej kopercie "stwierdzono 25 kart do głosowania nie zawierających okrągłej pieczęci w kolorze czerwonym Obwodowej Komisji nr 15 we Wrocławiu"; b) druga koperta "zawiera 278 kart do głosowania opatrzonych czerwoną okrągłą pieczęcią Komisji Obwodowej nr 15 niewykorzystanych do głosowania w powyższym obwodzie"; c) w trzeciej kopercie, "w której, jak wynika z zapisu na kopercie, oddzielnie zapakowano karty ważne w ilości sztuk 745: z głosami nieważnymi sztuk 4, głosami na "tak" -631 sztuk oraz głosami na "nie" - sztuk 110. Po zapoznaniu się z zawartością koperty głosów na "tak", przeliczeniu stwierdzono, iż koperta zawiera 631 kart z tego 629

sztuk na "tak" i 2 na "nie". Po zapoznaniu się z zawartością koperty zawierającej karty z głosami na "nie" i przeliczeniu stwierdzono 109 sztuk kart do głosowania na "nie" opatrzonych czerwoną okrągłą pieczęcią Komisji Obwodowej nr 15. Po zapoznaniu się z zawartością koperty zawierającej karty ważne z głosami nieważnymi i przeliczeniu stwierdzono, iż koperta zawiera 4 karty ważne z głosami nieważnymi z czerwoną okrągłą pieczęcią Obwodowej Komisji nr 15.";

po trzecie - oznaczało to, że: "wśród ustalonej liczby głosów pozytywnych "tak" określonych w protokole liczbą 631 sztuk, stwierdzono 629 kart na "tak" i 2 na "nie". Ponadto wśród liczby kart zawierających głosy na 'nie' określonych przez protokół na 110, stwierdzono po oględzinach 109 sztuk.";

po czwarte - reasumując Sąd stwierdził, że: "Komisja otrzymała 1048 sztuk kart do głosowania. 278 sztuk pozostało niewykorzystanych, 1 została przez wyborcę zabrana - punkt 13 protokołu. Z urny wyjęto ostatecznie 769 kart, z tego 629 kart z głosami na "tak", 111 kart z głosami na "nie", 25 sztuk kart nieważnych z powodu braku okrągłej czerwonej pieczęci Komisji Obwodowej nr-15 oraz 4 karty z głosami nieważnymi. Z urny wyjęto 744 karty opatrzone czerwoną okrągłą pieczęcią Komisji Obwodowej nr 15".

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.) stanowi, że: "Przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów niniejszej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum", przy czym: po pierwsze - "Jeżeli podstawę protestu stanowi zarzut popełnienia przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przez Państwową Komisję Wyborczą przepisów niniejszej ustawy dotyczących ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum, może go wnieść każda osoba uprawniona do udziału w referendum" (art. 33 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym); oraz po drugie - "Protest przeciwko ważności referendum z powodu naruszenia przepisów niniejszej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub przez komisarza wyborczego może wnieść osoba, której nazwisko w dniu głosowania było umieszczone w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum odpowiednio w tym obwodzie głosowania lub na obszarze objętym właściwością komisarza wyborczego" (art. 33 ust. 3 ustawy o referendum ogólnokrajowym).

Jednocześnie, zgodnie z art. 79 ust. 3 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm.) w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym: "Wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na któ-

rych opiera swoje zarzuty", a w wyniku rozpoznania protestu Sąd Najwyższy wydaje opinię w sprawie protestu, która zawiera ustalenia co do zasadności zarzutów protestu, a w razie potwierdzenia zasadności zarzutów ocenę, czy przestępstwo przeciwko referendum lub inne naruszenie przepisów ustawy miało wpływ na wynik referendum (art. 80 ust. 1 i ust. 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym).

W rozpoznawanej sprawie zarzuty protestu zostały sformułowane: po pierwsze - w załączonej do protestu przez wnoszącego protest kopii "raportu końcowego męża zaufania" z przebiegu głosowania w lokalu Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu; oraz po drugie - w treści samego protestu.

W świetle zebranego materiału dowodowego okazało się, że:

- 1) Zarzut protestu, że w dniu 7 czerwca 2003 r. Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu pracowała przez pół godziny bez udziału jej przewodniczącego sam przez się nie może być uznany za zasadny, skoro - zgodnie z art. 61 ust. 3 oraz art. 48 ust. 2 pkt 1 Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 92 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym - „od chwili rozpoczęcia głosowania aż do jego zakończenia w lokalu wyborczym muszą być równocześnie obecne co najmniej 3 osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej, przy czym jedną z nich powinien być przewodniczący komisji lub jego zastępca". Skoro zatem w proteście podniesiony został jedynie zarzut półgodzinnej nieobecności przewodniczącej Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu, natomiast brak jest zarzutu równoczesnej nieobecności jej zastępcy i co najmniej dwóch innych członków Komisji (art. 79 ust. 3 Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym), to tym samym zarzut ten należało pozostawić bez dalszego biegu (art. 81 ust. 1 Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym).
- 2) Zarzut protestu, że w dniu 7 czerwca 2003 r. Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu po zamknięciu lokalu wyborczego wykonała czynności w kolejności niezgodnej z wymaganiami ustawowymi (art. 22 w związku z art. 32 ust. 2 pkt. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym) jest trafny, skoro Komisja nie rozpoczęła swych czynności od "zapieczętowania otworu urny". Jednakże uchybienie to samo przez się nie mogło mieć wpływu ani na wynik głosowania, ani na wynik referendum (art. 80 ust. 2 Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym).

- 3) Zarzut, że jeden z głosujących wyniósł z lokalu Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu kartę do głosowania, wskazuje wprawdzie na zdarzenie prawdziwe, które zresztą zostało wyraźnie odnotowane w pkt. 13 "Protokołu głosowania w obwodzie", jednakże w świetle obowiązującego prawa nie stanowiło to naruszenia przepisów ustawy o referendum ogólnokrajowym i w konsekwencji w zakresie tego zarzutu protest należało pozostawić bez dalszego biegu, bowiem zarzut ten wykracza poza podstawy protestu określone w art. 33 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym (art. 81 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym).
- 4) Zarzuty protestu, w których wnoszący protest wskazuje na to, że Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu nie uwzględniła zgłoszonej przez protestującego, jako męża zaufania, propozycji dotyczących dodatkowych zabezpieczeń lokalu Komisji po pierwszym dniu głosowania, a po zamknięciu lokalu Komisji w dniu 8 czerwca 2003 r. odmówiła powtórzenia (sprawdzenia) w obecności męża zaufania, czy ilość głosów "tak" i "nie" jest zgodna z wynikami wpisanymi do "Protokołu głosowania w obwodzie" - należało pozostawić bez dalszego biegu, bowiem zarzuty te wykraczają poza podstawy protestu określone w art. 33 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym (art. 81 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym), skoro - zgodnie z wyraźną dyspozycją art. 25 ust. 6 ustawy o referendum ogólnokrajowym - "mężowi zaufania przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag, z wymienieniem konkretnych zarzutów", a adnotację o tym zamieszcza się w protokole komisji (co też uczyniono w pkt. 15 "Protokołu głosowania w obwodzie"), natomiast nie korzysta on z uprawnień członka komisji do spraw referendum.
- 5) Ponieważ jednak wnoszący protest w istocie zakwestionował poprawność liczenia przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu kart do głosowania wyjętych z urny wyborczej po zakończeniu głosowania w dniu 8 czerwca 2003 r., a w konsekwencji zakwestionował także wiarygodność danych o wyniku głosowania, jakie ujęte zostały w "Protokole głosowania w obwodzie" Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu (por. wyżej pkt. 5), w wyniku dokonania sądowych oględzin tych kart do głosowania oraz ich ponownego przeliczenia przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia, Sąd ten stwierdził, że istnieje rozbieżność pomiędzy "ustaleniami wyników głosowania", jakich w "Protokole głosowania w obwodzie" dokonała Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu, a ustaleniami dokonanymi w wyniku sądowych oględzin oraz przeliczenia kart do głosowania. W szczególności Sąd stwierdził, że: a) w Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu po

zakończeniu głosowania z urny wyborczej wyjęto ogółem 769 kart do głosowania, w tym 744 kart ważnych oraz 25 kart nieważnych - gdy tymczasem Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu w "Protokole głosowania w obwodzie" podała, iż z urny wyjęto ogółem 770 kart do głosowania (o 1 kartę więcej), w tym 745 kart ważnych (o 1 kartę więcej) oraz 25 kart nieważnych (prawidłowo); b) po przeliczeniu ważnych kart do głosowania Sąd ustalił: 629 kart z głosem 'tak', 109 kart z głosem 'nie' oraz 4 karty z głosem nieważnym - gdy tymczasem Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu w "Protokole głosowania w obwodzie" podała następujące wyniki głosowania: 631 głosów "tak" (bowiem w kopercie z głosami "tak" znalazły się także 2 karty z głosami "nie"), 110 głosów "nie" (jakkolwiek w tej kopercie było łącznie tylko 109 kart do głosowania, a więc o 1 kartę do głosowania mniej) oraz 4 głosy nieważne (prawidłowo). Stwierdzona rozbieżność ustaleń dotycząca zarówno liczby ważnych kart do głosowania, jak też liczby głosów "tak" oraz głosów "nie" wskazuje jednoznacznie na to, że podniesiony w proteście zarzut nieprawidłowego ustalenia wyników głosowania przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu w jej "Protokole głosowania w obwodzie" okazał się zasadny, co w konsekwencji mogło mieć także wpływ na końcowy wynik referendum (art. 80 ust. 2 Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym).

- 6) Zarzut protestu, iż w lokalu Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu w czasie trwania głosowania znajdowały się także nie opieczętowane karty do głosowania, które były wydawane osobom głosującym, okazał się zasadny, co potwierdza także stosowna adnotacja dokonana przez członków Komisji w pkt. 16 treści "Protokołu głosowania w obwodzie" oraz sądowy protokół oględzin kart do głosowania wyjętych z urny wyborczej przez tę Komisję Obwodową. Miało to niewątpliwie wpływ na wynik głosowania w tym Obwodzie, skoro w urnie znalazło się 25 nieważnych kart do głosowania, a w konsekwencji mogło to mieć także wpływ na końcowy wynik referendum (art. 80 ust. 2 Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym).
- 7) Zarzut protestu, że jednemu z głosujących Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu odmówiła wyjaśnienia w Państwowej Komisji Wyborczej, dlaczego "w Obwieszczeniu Prezydenta Wrocławia z dn. 25 kwietnia 2003 r. nie uwzględniono adresu pl. Legionów 18" - należało pozostawić bez dalszego biegu, bowiem zarzut ten wykracza poza podstawy protestu określone w art. 33 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym (art. 81 ust. 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rze-

czy Republiki Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym), skoro - zgodnie z art. 15 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 92 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym oraz § 13 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 kwietnia 2003 r. w sprawie sposobu sporządzania spisu osób uprawnionych do udziału w referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 74, poz. 670) - w sprawach list uprawnionych do głosowania, które przed datą referendum były wyłożone do publicznego wglądu, każdemu przysługiwało prawo do wniesienia reklamacji do właściwego organu administracji publicznej w sprawie nieprawidłowości w rejestrze uprawnionych do głosowania, a następnie także prawo wniesienia w tej sprawie do właściwego sądu.

- 8) Z kolei zarzut protestu, że w dniu 7 czerwca 2003 r. Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu podała w protokole nieprawidłową liczbę wydanych kart do głosowania (350 zamiast 351) okazał się bezprzedmiotowy, skoro wnoszący protest w dalszej części protestu sam stwierdził, że błędy zostały następnie przez Komisję skorygowane - w tej sytuacji także i w tym zakresie należało pozostawić protest bez dalszego biegu (art. 81 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym).
- 9) Wreszcie, sformułowane w proteście wnioski, aby - biorąc pod uwagę zgłoszone przez wnoszącego protest męża zaufania zarzuty dotyczące nieprawidłowości w pracy Obwodowej Komisji do Spraw Referendum Nr 15 we Wrocławiu - Sąd Najwyższy zbadał szereg sformułowanych przez protestującego hipotez, które mogłyby powodować "unieważnienie wyników głosowania w referendum ogólnokrajowym" - należało pozostawić bez dalszego biegu, bowiem wykraczają one w oczywisty sposób poza podstawy protestu określone w art. 33 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym (art. 81 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym) i w konsekwencji w ogóle nie mogą być one przedmiotem rozpoznania w tym trybie.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 80 ust. 2 oraz art. 81 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm.) w związku z art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.) orzekł jak w sentencji.

Sygn. akt III SW 56/03

UCHWAŁA

Dnia 10 lipca 2003 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Beata Gudowska
SSN Herbert Szurgacz

po rozpoznaniu w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 lipca 2003 r., sprawy z protestu referendalnego Feliksa Sadowskiego

postanawia:

przedstawić następującą opinię:

1. W obwodzie głosowania nr 13 w Ełku doszło do naruszenia art. 22 ust. 5 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.) przez uwzględnienie karty przedartej całkowicie w ustaleniu liczby kart wyjętych z urny, co nie miało wpływu na wynik głosowania ani na wynik referendum,
2. w obwodzie nr 17 w Ełku doszło do naruszenia art. 25 ust 1 ustawy wymienionej w punkcie 1 przez sporządzenie trzech egzemplarzy protokołu głosowania w obwodzie, z których jeden różnił się od pozostałych liczbą kart otrzymanych przez komisję (przy czym podanie tej liczby nie należy do danych podlegających wymienieniu w protokole zgodnie z art. 25 ust. 2) a naruszenie to nie miało wpływu na wynik głosowania ani na wynik referendum
3. w obwodzie nr 12 w Ełku doszło do naruszenia art. 32 ust. 2 pkt 2 i ust. 4a ustawy wymienionej w pkt 1 przez niewłaściwe sporządzenie protokołu po pierwszym dniu głosowania polegające na sporządzeniu go w dwóch różniących się od siebie egzemplarzach (różniły się one o 1 osobę w liczbie osób uprawnionych do głosowania) a protokół wywieszony nie zawierał informacji o liczbie niewykorzystanych kart do głosowania, natomiast w protokole niewywieszonym liczbę tę podano błędnie, z tym że naruszenia te nie miały wpływu na wynik głosowania ani na wynik referendum,
4. w obwodzie nr 14 w Ełku doszło do naruszenia art. 25 ust. 2 pkt 1, 2 i 6 ustawy wymienionej w punkcie 1 przez dokonywanie niewłaściwych poprawek w podaniu ustalonej liczby osób uprawnionych do głosowania i liczby głosów ważnych oraz podaniu w protokołach sporządzonych po pierwszym i drugim dniu głosowania różniących się od siebie

danych dotyczących liczby kart do głosowania otrzymanych przez Komisję Obwodową, co czyni wątpliwą prawdziwość wymienionej w protokole głosowania liczby osób, którym wydano karty do głosowania; naruszenia te nie miały wpływu na wynik referendum, mogły mieć jednakże wpływ na wynik głosowania w obwodzie,

5. pozostałe zarzuty protestu nie są zasadne.

Uzasadnienie

Feliks Sadowski wniósł protest przeciwko ważności referendum zarzucając:

1. "naruszenie wynikających z art. 20 ust. 6 zasad drukowania kart do głosowania oraz trybu przekazywania ich obwodowym komisjom polegające na dostępności kart do głosowania poza przewidzianym trybem przekazywania kart komisjom obwodowym"

W związku z tym zarzutem stwierdził, że w protokole głosowania w obwodzie nr 1 w Ełku podano, że wydano 487 kart a wyjęto z urny 488 zaznaczając, że jedna z wyjętych kart nie posiadała pieczęci. Przypuszczalnie w obwodzie nr 13 jedna z kart (nieważna) też nie posiadała pieczęci, chociaż protokół nie zawiera żadnych uwag. W obwodzie nr 17 otrzymano 1200 kart, pozostało 548 a wydano 653 czyli o jedną więcej niż otrzymano. W obwodzie nr 14 w pierwszym dniu głosowania suma kart wydanych i pozostałych wyniosła 2250 a w drugim dniu komisja rozliczała się z 2270 kart czyli o 20 więcej niż posiadała w pierwszym dniu. Analogicznie z porównania protokołów z pierwszego i drugiego dnia głosowania w obwodzie nr 12 wynika, że w stosunku do pierwszego dnia głosowania przybyło 48 kart do głosowania,

2. popełnienie "przez niektórych członków komisji obwodowej nr 12 mieszczącej się w Medycznym Studium Zawodowym przy ul. Bahrkego 2A w Ełku przestępstwa przeciwko referendum polegającego na:
 - a) sporządzeniu dwóch różnych protokołów z pierwszego dnia głosowania, z których jeden z niekompletnymi danymi został podany do wiadomości publicznej poprzez wywieszenie go w dostępnym miejscu w lokalu komisji,
 - b) dokonaniu manipulacji z protokołami poprzez podpisywanie przez członków komisji co najmniej dwóch protokołów przez kalkę przebitkową i uzupełnianiu innych danych na podpisanych już protokołach".
3. popełnienie "przez niektóre komisje obwodowe w Ełku przestępstwa przeciwko referendum polegającego na zmianie (poprawieniu) oryginalnych danych na protokołach głosowania. Np. na wywieszonych protokołach komisji obwodowej nr 14 jw. i nr 18 mieszczącej się w Ełkim Centrum Kultury przy ul. Wojska Polskiego 47 w Ełku poprawiono odpowiednio - ilość głosów ważnych i ilość głosów na "Tak". Wnoszący protest domagał

się komisyjnego sprawdzenia w jego obecności i zaproszonych mężów zaufania zasad drukowania kart do głosowania oraz trybu ich przekazywania komisjom obwodowym, komisyjnego sprawdzenia (także w jego obecności i zaproszonych mężów zaufania) poprawności przebiegu i ustalenia wyników referendum „co najmniej w obwodach głosowania Nr 1, 12, 13, 14, 17 i 18 jw. „komisyjnego (również w jego obecności oraz zaproszonych mężów zaufania) sprawdzenia protokołów wszystkich pozostałych komisji na okoliczność poprawek i kopiowania istotnych fragmentów, a w przypadku potwierdzenia się sformułowanych w proteście zarzutów, w szczególności podanych w punkcie 1 wniosł o unieważnienie głosowania na obszarze objętym właściwością Komisarza Wyborczego w Olsztynie oraz podjęcie postanowienia o przeprowadzeniu ponownego referendum.

Do protestu dołączył swoje oświadczenie, sporządzone przez siebie zestawienie danych z protokołów głosowania w pierwszym i drugim dniu głosowania w obwodach w Ełku oraz kopię protokołu czynności wykonanych przez Komisję Obwodową nr 12 po zakończeniu głosowania w pierwszym dniu referendum.

Uczestnik postępowania Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej stwierdził, że Państwowa Komisja Wyborcza nie otrzymała żadnych informacji na temat nieprawidłowości związanych z przebiegiem głosowania i ustaleniem jego wyników na terenie właściwości Komisarza Wyborczego w Olsztynie, nie otrzymała też informacji o jakichkolwiek zarzutach zgłoszonych przez mężów zaufania lub członków komisji obwodowych dotyczących działalności wskazanych w proteście Komisji Obwodowych. Stwierdził, że z dokumentacji będącej w posiadaniu Państwowej Komisji Wyborczej wynika, że zarzuty postawione w proteście są bezzasadne. Jednakże "w przypadku potwierdzenia przez Sąd Najwyższy zasadności zarzutów" wniosł o stwierdzenie, "że czyny te nie miały wpływu na wynik referendum".

Uczestnik postępowania Prokurator Generalny wniosł - w przypadku niepotwierdzenia przedstawionych w proteście zarzutów - o wydanie opinii, że protest jest bezzasadny, a w przypadku gdyby zarzuty zawarte w proteście potwierdziły się, wniosł o przyjęcie, że ewentualnie stwierdzone naruszenia (czyny) nie miały wpływu na wynik referendum.

Uczestnik postępowania Komisarz Wyborczy w Olsztynie podał, że Komisja nr 1 otrzymała faktycznie 901 a nie 900 kart do głosowania, a z urny wyjęto o jedną więcej kartę "niż to wynikało z protokołu odbioru kart". Jedna karta nie była opieczętowana (chodzi o pieczęć komisji obwodowej). Komisja błędnie uznała, że nieopieczętowana karta nie powinna być ujęta w liczbie otrzymanych kart i błędnie wypełniła punkt 1 protokołu głosowania. Komisja nr 12 błędnie ustaliła ilość otrzymanych kart. Komisja ta otrzymała faktycznie (pokwitowała odbiór) 1450 kart. W komisji nr 13 nie podano w protokole, iż jedna karta była całkowicie przedarta, najprawdopodobniej policzono tę kartę jako wyjętą z urny. W komisji nr 14 są różnice w liczbie otrzymanych kart wymienionych w protokole. W komisji nr 17 w protokole

przesłanym Komisarzowi podano liczbę 1201 kart otrzymanych a na skutek omyłki w protokole podanym do publicznej wiadomości podano liczbę 1200. Komisarz Wyborczy nadesłał protokoły głosowania z sześciu obwodów wymienionych w proteście z wyjaśnieniami przewodniczących i członków komisji, protokoły odbioru kart do głosowania i protokoły z czynności wykonanych po pierwszym dniu głosowania.

Sąd Najwyższy przeprowadził ponadto dowód z przesłuchania wnoszącego protest Feliksa Sadowskiego na okoliczność zdarzeń opisanych w proteście.

Wnoszący protest zeznał, że opisane przez niego niezgodności i nieprawidłowości w protokołach upoważniają go do wniosku, że karty do głosowania znajdowały się w rękach osób nieupoważnionych. W takich rękach mogła znaleźć się większa liczba kart do głosowania w referendum.

Sąd Najwyższy ustalił i rozważył, co następuje:

Zgodnie z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 ze zm.) przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów tej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum. Zarzuty protestu wniesionego przez Feliksa Sadowskiego mieszczą się w ustawowo określonych podstawach protestu.

Sąd Najwyższy zawiadomił Prokuratora Generalnego o podniesieniu w proteście zarzutów popełnienia przestępstwa przeciwko referendum.

Natomiast w niniejszym postępowaniu poddał ocenie (w aspekcie zgodności z przepisami ustawy o referendum) przebieg głosowania i ustalania wyników głosowania w obwodach wymienionych w proteście.

W obwodzie nr 1 nie doszło do nieprawidłowego sporządzenia protokołu głosowania w obwodzie w części I "rozliczenie kart do głosowania", wbrew temu co stwierdził wnoszący protest i co sugerował uczestnik postępowania - Komisarz Wyborczy w Olsztynie. W protokole wpisano w rubryce 5 ("liczba kart wyjętych z urny") liczbę 488, podczas gdy z rubryki 4 ("liczba osób, którym wydano karty do głosowania - liczba podpisów w spisie") wynika, że wydano 487 kart. Wyjęto zatem o jedną kartę więcej, przy czym jedna z wyjętych kart nie była opatrzona pieczęcią komisji obwodowej. Była to zatem karta nieważna (tak stanowi art. 23 ustawy o referendum). Działając zgodnie z art. 25 ust. 2 pkt 3 Komisja obwodowa wymieniła 1 kartę w rubryce 6 ("liczba kart nieważnych") oraz omówiła w rubryce 13 przypuszczalną przyczynę różnicy między liczbą kart wydanych a wyjętych z urny podając, że "1 karta nie posiada pieczęci obwodowej komisji ds. referendum". W oświadczeniu przewodniczącego i członka komisji napisano, że prawdopodobnie odebranych kart było 901 (a nie 900 - jak

podano), z tym, że dwie skleły się co spowodowało niepoliczenie i nieopieczętowanie jednej z nich. Być może tak było, a zamieszczenie takiej próby wytłumaczenia różnicy w protokole mogłoby być pożyteczne. Nie wiadomo jednak, czy tak było w rzeczywistości, bo możliwe są również (teoretycznie) inne wytłumaczenia. Nie ma jednakże podstaw do postawienia zarzutu naruszenia w obwodzie nr 1 w Ełku przepisów ustawy o referendum dotyczących głosowania lub ustalenia wyników głosowania, gdyż protokół odpowiadał wymaganiom z art. 25 ust. 2 a karta nieopieczętowana została prawidłowo potraktowana.

Nie jest jasny zarzut odnoszący się do obwodu nr 13. Przypuszczenie, że karta uwidoczniona w protokole jako nieważna była pozbawiona pieczęci nie stanowi sformułowania zarzutu. Protokół głosowania w tym obwodzie nie budzi zastrzeżeń. Nie ma obowiązku (nie wynika on z przepisów ustawy) podania w protokole przyczyn uznania karty za nieważną. Natomiast z wyjaśnień Przewodniczącej i zastępcy Przewodniczącej Komisji wynika, że jedna z kart była całkowicie przedarta. Karta taka nie podlega liczeniu ani jako ważna ani nieważna (art. 22 ust. 5 ustawy o referendum), a zaistniała w tych okolicznościach różnica między liczbą kart wydanych a wyjętych z urny (nieprzedartych) wymaga wyjaśnienia, co wynika z uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 19 maja 2003 r. w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji do spraw referendum dotyczących zadań i trybu przygotowania i przeprowadzenia głosowania oraz sposobu wykonania czynności związanych z przerwą w głosowaniu w referendum wyznaczonym na dzień 8 czerwca 2003 r. (M.P. Nr 27, poz. 383). Uwzględnienie karty przedartej w obliczeniach nie miało wpływu na wynik głosowania w obwodzie ani na wynik referendum.

Podobnie w obwodzie nr 17 protokół głosowania nie budzi zastrzeżeń. Podano w nim, że Komisja otrzymała 1201 kart i taką liczbę rozliczono w części I protokołu. Nie jest jednak sporne, że w jednym z egzemplarzy protokołu omyłkowo wpisano jako liczbę otrzymanych kart - 1200 i ten egzemplarz wywieszono spełniając obowiązek wynikający z art. 25 ust. 7 podania wyników głosowania do publicznej wiadomości. W tej sytuacji nie można jednak uznać, że Komisja naruszyła ten przepis podając informację częściowo błędną, gdyż liczba kart otrzymanych nie należy do danych objętych obowiązkiem umieszczenia w protokole. Naruszyła natomiast przepis art. 25 ust. 1, z którego wynika obowiązek sporządzenia protokołu głosowania w obwodzie w trzech egzemplarzach, a jest oczywiste, że poszczególne egzemplarze protokołu nie mogą się różnić między sobą. Dodać można, że błędu nie zawierał protokół sporządzony po pierwszym dniu głosowania. Opisane naruszenie nie miało wpływu na wynik głosowania w obwodzie ani na wynik referendum.

W obwodzie nr 12 po pierwszym dniu głosowania sporządzono dwie wersje protokołu, o którym mowa w art. 32 ust. 2 pkt 2, w obu wersjach dopuszczono się nieprawidłowości. W wersji przekazanej Komisarzowi Wyborczemu błędnie określono liczbę niewykorzystanych kart

do głosowania. Ustalono ją nie przez przeliczenie (jak wynika z oświadczenia wiceprzewodniczącej Komisji), lecz przez odjęcie liczby wydanych kart nawet nie od liczby kart otrzymanych, a od liczby osób uprawnionych do głosowania. Natomiast protokół wywieszony w budynku w celu podania danych określonych w art. 32 ust. 2 pkt 2 ustawy do publicznej wiadomości (obowiązek wywieszenia wynika z ust. 4a tego przepisu) nie zawierał w ogóle liczby niewykorzystanych kart a także odmiennie podano w nim liczbę osób uprawnionych do głosowania (różnica wynosi - 1).

W tych okolicznościach należy uznać, że w tym obwodzie doszło do niewłaściwego wykonania obowiązków Komisji po zakończeniu głosowania w pierwszym dniu, czyli do naruszenia art. 32 ust. 2 pkt 2 i punkt 4a ustawy o referendum. Nie miało to natomiast wpływu na wynik głosowania w obwodzie ani wynik referendum.

Gdy chodzi o obwód nr 18 Sąd Najwyższy po zapoznaniu się z oryginałem protokołu przekazany Komisarzowi Wyborczemu i stanowiącym podstawę dalszych obliczeń (ustalenia wyniku referendum) nie stwierdził w nim żadnych poprawek. Nie potwierdził się zatem zarzut protestu dotyczący tego obwodu.

Potwierdziły się natomiast zarzuty dotyczące obwodu nr 14.

Komisja Obwodowa nr 14 otrzymała (według protokołu odbioru) 2250 kart do głosowania. Taka też liczba wynika z podsumowania liczby kart wydanych w pierwszym dniu głosowania i liczby kart, które pozostały po tym dniu niewykorzystane. Liczby te Komisja podała w protokole czynności wykonanych po zakończeniu głosowania w pierwszym dniu głosowania (art. 32 ust. 2 pkt 2 i ust. 4a). Natomiast w protokole głosowania podano, że Komisja otrzymała 2270 kart. Ta liczba nie jest objęta obowiązkową treścią protokołu głosowania w obwodzie wynikającą z art. 25 ust. 2 ustawy. Jednakże taką samą liczbę uzyskuje się przez zsumowanie liczby niewykorzystanych kart do głosowania i osób którym wydano karty. Wpisana liczba osób uprawnionych do głosowania jest poprawiona w taki sposób, że nie jest jasne, czy jest to liczba 2366 czy 2360. Podanie w protokole głosowania dwóch ostatnio wspomnianych liczb stanowi ustawowy obowiązek komisji (art. 25 ust. 2 pkt 1 i 2). Wobec stwierdzonych uchybień w protokole powstają wątpliwości czy są to liczby prawdziwe. Poprawiono też (bez omówienia) liczbę głosów ważnych, i w tym przypadku poprawka polega na przerabianiu cyfry "0" na "6" w taki sposób, że nie ma pełnej jasności czy chodzi o liczbę 1350 czy 1356.

W przedstawionych okolicznościach należy uznać, że w obwodzie nr 14 doszło do naruszenia art. 25 ust. 1, 2 i 6 ustawy o referendum. Waga i rodzaj uchybień wskazują na możliwość ich wpływu na wynik głosowania w obwodzie. Ze względu na liczbę głosujących w tym obwodzie (1359) nie ma najmniejszych podstaw do wyrażenia opinii, że naruszenie przepisów ustawy miało wpływ na wynik referendum.

Przeprowadzone w toku postępowania w tej sprawie czynności nie dały żadnych podstaw do przypuszczenia (akcentowanego przez wnoszącego protest), że karty do głosowania były dostępne dla osób nieuprawnionych. Wnoszący protest w swych wnioskach bezpodstawnie domagał się podjęcia przez Sąd Najwyższy czynności, które wykraczają poza jego kompetencje określone w art. 80 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm.) w związku z art. 34 ust. 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy przedstawił opinię sformułowaną w sentencji uchwały.